

Uitvoeringsplan

Duurzaamheid

2025

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Programma Duurzaamheid	3
Deelthema's	3
Energietransitie	4
Circulaire Economie	8
Duurzame Mobiliteit	10
Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte	12
Natuur en Landbouw	15
Voorbeeldfunctie	17
Programmaorganisatie	18
Monitoring	19
Samenwerking	25
Begroting 2025	26

Inleiding

Het Programmaplan Duurzaamheid is in november 2023 vastgesteld en bevat de kaders en middelen voor de periode 2024-2027. Dit tweede Uitvoeringsplan beschrijft de activiteiten en gewenste resultaten als uitwerking van het programma Duurzaamheid 2024-2027 voor de jaarschijf 2025 en dient als terugblik op 2024.

We werken in het programma met activiteiten en projecten in verschillende deelthema's. Per jaar wordt vastgelegd waar prioriteit aan gegeven wordt en hoeveel financiële middelen hiervoor beschikbaar worden gesteld. De afspraken die we daarover dit jaar gemaakt hebben zijn vastgelegd in dit document.

Omdat dit het 2e uitvoeringsplan is, geven we naast het inzicht in de activiteiten voor 2025 ook een korte terugblik wat we in 2024 hebben gedaan.

Programma Duurzaamheid

In het Programma Duurzaamheid hebben we ons tot doel gesteld dat Borne in 2050 een klimaat neutrale gemeenschap is. Borne is CO2-neutraal in 2050, in 2030 is daarvan 49% (t.o.v. 1990) bereikt.

Dit doen wij door:

1. De inzet op de ondersteuning van onze inwoners
2. We leggen de focus op betaalbare oplossingen voor iedereen
3. We kiezen voor de meest duurzame oplossing per euro
4. En we geven het goede voorbeeld

Daarbij hanteren we de volgende strategische uitgangspunten:

1. Duurzaam handelen is de norm bij plannen, projecten en processen
2. Duurzaamheidsthema's worden integraal benadert en betrokken bij maatschappelijke vraagstukken en opgaven

Deelthema's

Het Programma Duurzaamheid is verdeeld in deelthema's. In dit uitvoeringsplan beschrijven we voor elk deelthema de hoofdpunten voor de jaarschijf 2025 en welke middelen daarvoor ingezet worden.

Programmaplan Duurzaamheid				
Energietransitie	 Klimaatadaptatie en duurzame inrichting en beheer van de openbare ruimte	Circulaire Economie	 Natuur en Landbouw	Duurzame mobiliteit
Voorbeeldfunctie				

Energietransitie

Doelstellingen uit het programmaplan:

Tot 2030 worden de volgende concrete doelen gerealiseerd:

- De CO₂ uitstoot wordt teruggedrongen met 49% ten opzichte van 1990
- Huishoudens (woningen) bereiken een jaarlijkse besparing op het energiegebruik van 2%
- Bedrijven en maatschappelijk vastgoed hebben minimaal energielabel C
- 20% van de warmtevraag van de gebouwde omgeving wordt geleverd door duurzame warmtebronnen
- Meer dan 40% van de elektriciteitsvraag wordt duurzaam lokaal opgewekt. Dit is zowel kleinschalig (PV op particuliere daken) als grootschalig (zon op grote daken en zon op land). Het laatste betreft de RES-doelstelling

Wat hebben we in 2024 gedaan:

Energiebesparing:

In 2024 is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst afgesloten met de Stichting Duurzame Initiatieven Borne (DiBo) voor een periode van 4 jaar (2024-2027). Het digitale Energieloket wordt provincie breed uitgevoerd door het Duurzaam Bouwloket. DiBo coördineert het lokale profiel van het digitale Energieloket en onderhoudt contacten met bewoners in Borne.

In 2024 heeft Duurzaam Bouwloket het digitale Energieloket vernieuwd. De naam is gewijzigd in www.energieloketten.nl/Borne. In 2024 loopt het platform "Energie van Borne" nog parallel aan dit vernieuwde digitale energieloket. In de toekomst willen we zoveel mogelijk "Energieloketten.nl/Borne" activeren en het platform "Energie van Borne" laten vervallen.

DiBo is daarnaast in 2024 gestart met een fysieke energiewinkel in het centrum waar bewoners met vragen terecht kunnen en informatie kunnen ophalen. DiBo coördineert in opdracht van de gemeente de opleiding en inzet van 16 Energiecoaches en 5 energiefixers die op parttimebasis zich vrijwillig inzetten. Inwoners van Borne kunnen via de energiecoaches een gratis basisadvies aanvragen op de eigen woonlocatie. De energiefixers kunnen voorzien in het aanbrengen van kleine energiebesparende maatregelen (zoals tochtstrips, radiatorfolie of ledlampen)

In 2024 is gestart met het opstellen van een Soorten Management Plan (SMP). Het isoleren van woningen levert een spanning op met de soortenbescherming vanuit de Wet natuurbescherming. Spouwmuren en daken van de te isoleren woningen zijn namelijk zeer geschikt als verblijfplaats voor vleermuis- en vogelsoorten. In het SMP wordt op basis van onderzoek voor het gemeentelijk gebied inzicht verkregen waar welke soorten voorkomen, hoe groot populaties zijn en waar nest- en verblijfplaatsen zich bevinden. Op basis daarvan wordt een maatregelenpakket geformuleerd om het verdwijnen van nest- en verblijfplaatsen en het verstoren of doden van dieren te compenseren en het leefgebied te verbeteren. Op basis van het SMP kan de gemeente Borne bij de provincie een gebiedsvergunning aanvragen voor de hele gemeente, voor de duur van 10 jaar voor vrijwel alle vergunning plichtige ruimtelijke activiteiten (met name isolatiemaatregelen).

Omdat de onderzoeksperiode zo'n 1,5 tot 2 jaar kan belopen, heeft de provincie een tijdelijke vergunning voor een periode van 2 jaar verstrekt op basis van voorlopige maatregelen (Pre-SMP).

In 2023 is de Duurzaam Wonen Lening vastgesteld voor particuliere woningeigenaren. Van deze regeling is ook in 2024 goed gebruik gemaakt. Op basis van een uitgevoerde evaluatie wordt de raad voorgesteld om ook in 2025 en 2026 middelen in het fonds te blijven investeren.

Voor zakelijke pandeigenaren of – huurders is in 2023 een separate leenvorm (Energiefonds Borne) vastgesteld. Voor dit product blijkt veel minder vraag te zijn. Potentiële doelgroepen zijn middels een

mailing bekend gemaakt met deze leenvorm en gemotiveerd om middels deze leenvorm duurzaamheidsmaatregelen te treffen. De komende periode blijven we de bekendheid van deze regeling nog verder stimuleren. Om deze regeling eind 2025 te evalueren.

Vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP) zijn middelen beschikbaar gesteld om koopwoningen in Borne met een relatief lage WOZ-waarde (Onder landelijke NHG-grens: €429.300) en met een laag energielabel (D, E, F of G) een subsidiemogelijkheid te bieden om isolatiemaatregelen door te voeren. In combinatie met de bestaande ISDE-subsidie, additionele subsidies vanuit het plan van aanpak Energiekansen (huishoudens tot 150% sociaal minimum) en de Duurzaam Wonen Lening betekent dit dat de doelgroepen in Borne die de ondersteuning het hardst nodig hebben om energiebesparende isolatiemaatregelen te laten uitvoeren via een combinatie van subsidies en mogelijke lening een flinke ondersteuning tegemoet kunnen zien. Het NIP is een meerjarig programma van het rijk met meerdere tranches. We hebben de eerste tranche aan middelen ontvangen voor de jaren 2023 en 2024, in totaal €750.622. Van deze eerste tranche hebben inmiddels 65 woningen succesvol extra isolatie aangebracht aan hun woning en nog eens 245 die de subsidie (onder voorbehoud) toegekend hebben gekregen en nu bezig kunnen met de uitvoering. De hiervoor genoemde €750.622 zijn middelen die additioneel op de programmabegroting Duurzaamheid ontvangen zijn.

In de communicatie met onze inwoners is ingezet op een gezamenlijk digitaal platform. Daarin is ook een dashboard opgenomen waarin we de voortgang van onze doelen uit de Energievisie Borne meten.

Monitoregegevens:

- De CO₂ uitstoot wordt teruggedrongen met 49% ten opzichte van 1990
 - Meetgegevens 2022: 25% CO₂-uitstoot reductie
- Gemiddelde jaarlijkse toename elektriciteitsgebruik particuliere eigendomswoningen is max. + 2.5%
 - Meetgegevens 2023: -5%
- Gemiddelde jaarlijkse daling aardgasverbruik van aardgas aangesloten woningen is -1%
 - Meetgegevens 2023: - 28%
- Bedrijven en maatschappelijk vastgoed hebben minimaal energielabel C
 - Meetgegevens 2024: 82% heeft minimaal energielabel C

Warmtetransitie

Eind 2021 is een traject gestart om Wensink-zuid op termijn aardgasvrij te maken. Daarbij is gekozen om al lerend in co creatie tot keuzes te komen hoe de wijk aardgasvrij zal worden.

Begin 2024 is een evaluatie van het proces uitgevoerd. Naar aanleiding van deze evaluatie heeft de gemeente in afstemming met een begeleidingsgroep van wijkbewoners een verbeterd vervolgtraject uitgezet. Een extern adviesbureau is aanbesteed en gaat in opdracht van de gemeente en met participatie van de bewoners een Wijk Uitvoeringsplan uitwerken. Vaststelling van het plan is voorzien voor eind 2025.

Voor de Poort van Borne en voor de Wensinkhof in Wensink-Zuid is een haalbaarheidsonderzoek gaande om aardgasloos te worden door middel van warmtepompen en riothermie.

Voor de nieuwe wijk “De Horsten” in de Bornsche Maten is een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd voor een mogelijk collectief Lage Temperatuur Warmtenet op basis van aquathermie. De verwachte verbruikerslasten lagen boven de verwachte verbruikerslasten op basis van individuele warmtepompen. Daarom zal niet in een kleinschalig warmtenet op basis van aquathermie geïnvesteerd worden.

Eind 2021 hebben de gemeenten Borne, Enschede en Hengelo een intentieovereenkomst getekend met Twence om de haalbaarheid van een regionaal transportnet voor restwarmte te onderzoeken. Het gaat om een Hoge Temperatuur Restwarmte die vrijkomt bij afvalverbranding. Deze restwarmte is in principe zeer geschikt voor de verwarming van oudere gebouwen waar de isolatie minder is. En voor wijken waar een relatief hoge bebouwingsdichtheid is.

Het haalbaarheidsonderzoek heeft inzicht gegeven in de mate van duurzaamheid, betrouwbaarheid en betaalbaarheid van een warmtenet op basis van een business case voor een eerste module voor de aansluiting van wijken in de gemeente Hengelo. De resultaten uit deze business case zijn als benchmark gebruikt in het Warmteprogramma voor Borne.

In het Warmteprogramma 2024 dat door de raad is vastgesteld is een aantal wijken benoemd waarvoor het warmtenet een goede collectieve oplossing zou zijn.

De Wet collectieve warmte gaat gemeenten een regierol geven. Warmtebedrijven die collectieve warmtenetten exploiteren moeten op basis van deze wetgeving in meerderheid een publiek belang kennen. Verder borgt deze wet de duurzaamheid, leveringszekerheid en betaalbaarheid voor huishoudens. Met name door tarieven te ontkoppelen van aardgastarieven. En door tariefregulering.

Op basis van de kansen die zich voordoen en de te verbeteren consumentenbescherming hebben Borne, Enschede en Hengelo een concept koersdocument uitgewerkt hoe zij de aangewezen regierol vorm willen geven. Begin 2025 wordt dit koersdocument vastgesteld. Het koersdocument vormt de basis voor verdere verkenning van de koers om een gezamenlijke warmtekavel voor de drie gemeenten aan te wijzen en daarvoor 1 warmtebedrijf aan te wijzen dat, conform de vereiste wetgeving, over een publiekelijk meerderheidsaandeel beschikt.

Monitoregevens:

- 20% van de warmtevraag van de gebouwde omgeving wordt in 2030 geleverd door duurzame warmtebronnen
 - Meetgegevens 2022: 9.6%

Opwek duurzame energie:

In 2024 heeft de provincie provinciaal zonnebeleid en provinciaal windbeleid vastgesteld. Omdat het provinciaal zonnebeleid sterk overeenkomt met het ontwerp gemeentelijk beleid voor zonnevelden, heeft het college besloten aanvragen voor zonnevelden te toetsen aan het provinciale beleid. De raad heeft in 2024 besloten geen programmeringsafspraken voor wind met de provincie te maken. Dit heeft ertoe geleid dat de provincie voor het grondgebied van Borne een potentie van 40GWh heeft aangewezen voor de ontwikkeling van windturbines. Initiatiefnemers konden vanaf 16 oktober verzoeken indienen bij de provincie. De openstelling van het grondgebied voor initiatieven eindigt per 15 februari 2025.

Door in te zetten op zon op daken en - binnen de provinciale beperkingen - toch zon op velden mogelijk te maken wil Borne haar aandeel in de RES-opgave (20 GWh in 2030) realiseren. Mede op grond van de congestieproblematiek zijn er in 2024 weinig nieuwe initiatieven geweest.

Een project dat goed past binnen het provinciaal vast te stellen zonbeleid betreft de Duurzaamheidsroute A35. Dit is een project van Rijkswaterstaat, Provincie en gemeenten Enschede, Nijverdal, Hellendoorn, Hengelo, Borne en Almelo. De provincie heeft hiervoor een provinciaal inpassingsplan opgesteld dat op dit moment ter inzage ligt. De duurzaamheidsroute A35 beoogt om gronden langs de rijkswegen te gebruiken voor de opwek van zonne-energie.

De netbeheerders (TenneT en Enexis) werken aan capaciteitsuitbreiding. Via congestiemanagement wordt getracht op korte termijn de bestaande capaciteit zo goed mogelijk te benutten. Een project dat hiervoor gestart is, is een analyse in hoeverre er mogelijkheden zijn voor een "Energy Hub" op de

Molenkamp en op Westermaat-Veldkamp. In een Energy Hub wordt geprobeerd de vraag en het aanbod van elektriciteit beter op elkaar af te stemmen.

Monitorgegevens:

- In 2030 wordt meer dan 40% van de elektriciteitsvraag duurzaam lokaal opgewekt. Dit is zowel kleinschalig (PV op particuliere daken) als grootschalig (zon op grote daken en zon op land). Het laatste betreft de RES-doelstelling.
 - Meetgegevens 2022: 27.3%

Regionale samenwerking

De gemeente Borne werkt samen met Twentse gemeenten om de RES-Twente te realiseren. In 2024 is een concept Energiestrategie 2.0 opgesteld. Daarin worden de kwantitatieve duurzame opwekopgaven vanuit de RES 1.0 herbevestigd. En worden nieuwe afspraken op een aantal thema's vastgelegd. Zoals op het gebied van de warmtetransitie en de ontwikkeling van decentrale energiesystemen. Verder heeft Borne geparticipeerd in samenwerkingsafspraken met betrekking tot Duurzaamheid, Milieu en Afval (MDA). Voor de organisatie van de gemeenschappelijke bijeenkomsten draagt iedere gemeente naar rato bij.

Borne werkt met andere Twentse gemeenten samen bij de inkoop van duurzame energie voor haar eigen gemeentelijk vastgoed. Borne koopt al regionaal (door Twence) opgewekte duurzame stroom in. Deze contracten lopen af per 1 januari 2026. De Samenwerkende Twentse gemeenten willen vanaf 1 januari 2026 zelflevering van duurzame elektriciteit mogelijk maken via Twence (AVI Twente B.V.). Daarvoor moeten nieuwe overeenkomst tussen DSTG en Twence worden opgesteld, waarin opnieuw afspraken worden opgenomen over wat Twence bijdraagt aan de duurzaamheidsopgave van de deelnemende Twentse gemeenten, zoals zelflevering van duurzame energie, opslag, opwek van groen gas en in de toekomst mogelijk levering van gas.

Op dit moment koopt Borne nog 100% CO₂ gecompenseerd aardgas in. Met ingang van 1 januari 2025 gaat de gemeente 25% groengas en 75% CO₂ gecompenseerd aardgas inkopen.

De Omgevingsdienst Twente voert taken uit op het gebied van Vergunningverlening, toezicht en handhaving. Specifiek voor energie en duurzaamheid is er een cluster opgezet die zich onder andere bezighoudt met controles van bedrijven waarbij gekeken wordt of alle maatregelen die een terugverdientijd hebben van korter dan 5 jaar, ook daadwerkelijk zijn genomen.

Deze maatregelen dienen verplicht genomen te worden als bedrijven meer dan 50.000kWh stroom verbruiken en/of meer dan 25.000m³ gas verbruiken.

Naast deze taak voert de ODT-controles uit bij kantoren voor de zogenaamde Label C verplichting. Bij deze controles ligt de prioriteit bij gebouwen zonder energielabel. In 2024 zijn alle kantoren geïnventariseerd en aangeschreven waarna er in 2025 opvolging gegeven wordt aan deze aanschrijving.

Wat gaan we in 2025 doen:

Energiebesparing:

- Vereenvoudigen en toegankelijker maken van het digitale Energieloket
- Continuering winkelfunctie voor advies aan inwoners
- Continuering gratis basisadviezen energiebesparende maatregelen ter voorbereiding op het aardgasvrij maken van woningen
- Vervolgonderzoek beschermde diersoorten ter voorbereiding op een definitieve SMP-vergunning voor een periode van 10 jaar
- Continuering van de wijkgerichte isolatieaanpak, met name vanuit het NIP.
- Continuering inzet Duurzaam Wonen Lening

- Verbeteren bekendheid Energiefonds Borne voor zakelijke afnemers

Warmtetransitie:

- Verkenning potentiële partners en rol van de gemeente in een regionaal warmtebedrijf
- Voorbereiding van de oprichting van een regionaal warmtebedrijf
- Oplevering WUP Wensink-Zuid op basis waarvan de gemeente Wensink-Zuid aanwijst als aardgasvrije wijk binnen een redelijke overgangstermijn
- Start met volgende wijkuitvoeringsplannen met prioriteit voor wijken die kansrijk zijn voor een collectief warmtenet, en die conform de planning van de revitalisering van verouderde wijken opnieuw ingericht worden
- Een haalbaarheidsonderzoek naar een mogelijk riothermie project met de Poort van Borne en de Wensinkhof.

Duurzame opwekking:

- Realisatie Duurzaamheidsroute A35 op het deeltraject Borne
- Actieve benadering geïnteresseerde partijen voor het aanleggen van zonnepanelen en die passen binnen de provinciale beleidsregels
- Volgen van de ruimtelijke procedures en participatietrajecten voor windturbineprojecten aan de rand van Borne (Wind voor Buren en initiatief in de oksel van de A1/A35)
- Ondersteunen om buurtaanpak Enexis (netverzwaring) zo optimaal mogelijk aan te laten sluiten op de herinrichtingsplanning voor de openbare ruimte

Regionale samenwerking:

- Verbeteren effectiviteit en efficiency in regionale samenwerkingsprojecten in RES verband
- ODT gaat opvolging geven aan Label C controles voor kantoren

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Voor de uitvoering van de pijler Energiebesparing is in 2025 € 186.500 begroot
 Voor de uitvoering van de pijler Warmtetransitie is in 2025 € 160.000 begroot
 Voor de uitvoering van de pijler Opwek duurzame energie is in 2025 € 65.000 begroot
 Voor de uitvoering van de regionale samenwerking is in 2025 € 55.000 begroot
 Voor het communicatieplatform Energieloket.nl is in 2025 € 10.000 begroot

Circulaire Economie

Doelstellingen voor circulaire economie:

Tot 2030 willen we de volgende 4 operationele doelen realiseren. Deze komen uit het Programmaplan Duurzaamheid 2024 -2027:

- Borne gebruikt minder grondstoffen door van producten af te zien, producten te delen of ze efficiënter te laten fabriceren
- Borne gebruikt producten en onderdelen langer en intensiever door hergebruik en reparatie
- Borne brengt de hoeveelheid restafval per inwoner per jaar terug naar 50kg in 2030 en daarvan recycelen we minimaal 50% tot opnieuw inzetbare grondstoffen
- Borne vervangt zoveel mogelijk eindige grondstoffen door hernieuwbare grondstoffen

Door het vaststellen van het regionaal Koersdocument Circulaire Economie van de Twentse Gemeente worden de volgende 3 doelstellingen toegevoegd:

1. De Twentse gemeenten zijn in 2050 volledig circulair als het gaat om het gebruik van materialen en grondstoffen
2. Binnen de Twentse gemeenten is in 2030 het gebruik van niet-hernieuwbare grondstoffen met 50% verminderd
3. Binnen de Twentse gemeenten wordt vanaf 2035 voor 50% van alle grondstoffen en materialen die in gemeentelijk bezit of onderhoud zijn, periodiek de (markt)waarde vastgesteld. In regionaal verband bekijken we hoe we hier vorm aan kunnen geven.

Wat hebben we 2024 gedaan?

In 2024 werd begonnen met het onderzoeken van de stand van zaken in Borne. Het koersdocument van de Twentse Gemeenten werd in de tweede helft van 2024 in het college vastgesteld. Borne is actief aangesloten bij het regionaal circulaire economie van Twentse gemeenten (AO CE) t.b.v. het bestuurlijk overleg Milieu Duurzaamheid en Afval (BO MDA) waar gemeente Borne ook actief deelneemt. Borne neemt deel bij de onderstaande twee werkgroepen van het AO CE:

1. De inkoop en opdrachtgeven en
2. Het ontwerpen, inrichten en beheer van openbare ruimte

Van de overige invalshoeken - het bestemmen en ontwikkelen van gebieden en de bedrijven en organisaties - wordt de kennis opgedaan, maar hier wordt niet actief deelgenomen in de werkgroepen.

Borne sluit ook aan bij het regionaal ambtelijke overleg afval (AO Afval). Op regionaal niveau is er de doelstelling voor een Afval loos Twente geformuleerd: 50 kg restafval per inwoner per jaar in 2030.

In 2024 werd uitvoering gegeven aan het besluit om de PMD-verzamelcontainers te verwijderen en bij hoogbouw PMD door middel van doorzichtige plastic zakken aan straat te verzamelen.

Verder werd in 2024 de invoering van het opt-in systeem voor ongeadresseerd reclamedrukwerk voorbereid om de hoeveelheid oud papier te verminderen.

Ook werd onderzocht of en hoe Borne het initiatief '*van land naar pand*' over biobased bouwen van de Twentse Bouwboeren kan ondersteunen.

Wat gaan we in 2025 doen:

De actieve deelname in het AO CE, bijhorende werkgroepen en het AO Afval wordt voortgezet.

De vier werkgroepen van het AO CE ronden naar verwachting medio 2025 hun handreikingen per invalshoek af. In de handreikingen worden per invalshoek subdoelen opgenomen en wordt uitgelegd hoe de gemeentes zelf met de resultaten van de werkgroepen aan de slag kunnen. Daaraan aansluiten kan Borne de regionale handreikingen vertalen naar eigen beleid voor circulaire economie. Dit gaat helpen om de huidige doelen van de gemeente Borne te kunnen behalen.

Naar verwachting wordt het regionale verbeterplan kwaliteit PMD in 2025 voortgezet, en zullen verder voorlooptacties plaatsvinden om ernstige vervuiling van PMD in minicontainers tegen te gaan.

Regionaal wordt ook gesproken over de verbetering van de kwaliteit van GFT/GFE, daarbij wordt opgemerkt dat de kwaliteit van bioafval in Borne al redelijk goed is.

In 2025 gaan wij het systeem van oud-papier en karton (OPK) evalueren en onderzoeken welke vorm van OPK-verzameling het beste bij Borne past. In het huidige systeem kunnen inwoners hun OPK naar drie verzamelpunten in Borne, of het Milieupark in Hengelo brengen. Verenigingen beheren de inzameling en genereren opbrengsten voor hun vereniging. In het verleden hebben de

muziekverenigingen in Borne oud papier huis-aan-huis ingezameld, daarmee zijn ze o.a. door gebrek aan vrijwilligers gestopt.

In 2024 werd het opt-in systeem voor ongeadresseerd reclamedrukwerk voorbereid. Het nieuwe systeem met Ja-stickers wordt 1 mei 2025 ingevoerd. Hierdoor wordt de totale hoeveelheid OPK-afval vermindert. Uit sorteeranalyses blijkt, dat ook OPK in het restafval belandt. Door een reductie van afval ontstaand van ongeadresseerd reclamedrukwerk verwachten wij ook een reductie van OPK het in restafval.

De raad heeft in 2024 een motie aangenomen over circulair bouwen. In 2025 bekijken wij de mogelijkheden om invulling te geven aan de motie. Aan de uitvoeringskant onderzoeken wij hoe de circulaire doelstellingen beter in de werkprocessen geïntegreerd kunnen worden. Hiervoor wordt in 2025 een studentenopdracht uitgevoerd waarin studenten van Saxion een ontwerpvoorstel maken voor een deelgebied van Wensink-Zuid. Daarin moeten de doelstellingen voor circulariteit meegenomen worden en de ambitie voor circulariteit wordt zo hoog mogelijk gezet.

In het najaar van 2025 wordt de evaluatie van het nieuwe PMD-inzamelsysteem aan de Raad gepresenteerd. Voorafgaand wordt in het voorjaar een halfjaar rapportage over het PMD-systeem aan het college presenteert.

Bij het onderzoek van de Bornsche mogelijkheden betreffend het initiatief '*van land naar pand*' van de Twentse Bouwboeren moet in 2025 nogmaals aandacht besteed worden. Een aantal omliggende gemeenten hebben in 2024 een intentieverklaring getekend om hun steun uitdrukking te geven. Borne wil eerst een beter beeld hebben hoe de rol voor Borne concreet ingevuld kan worden, voordat verdere stappen gezet worden.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Door de inzet van de CDOKE-middelen is de kans ontstaan om het beleidsveld circulaire economie een structureel onderdeel van een beleidsadviseur duurzaamheid te maken.

Vanuit het programma duurzaamheid wordt € 20.000 ingezet voor de circulaire economie. Dit geld zal worden ingezet om lokale initiatieven te initiëren.

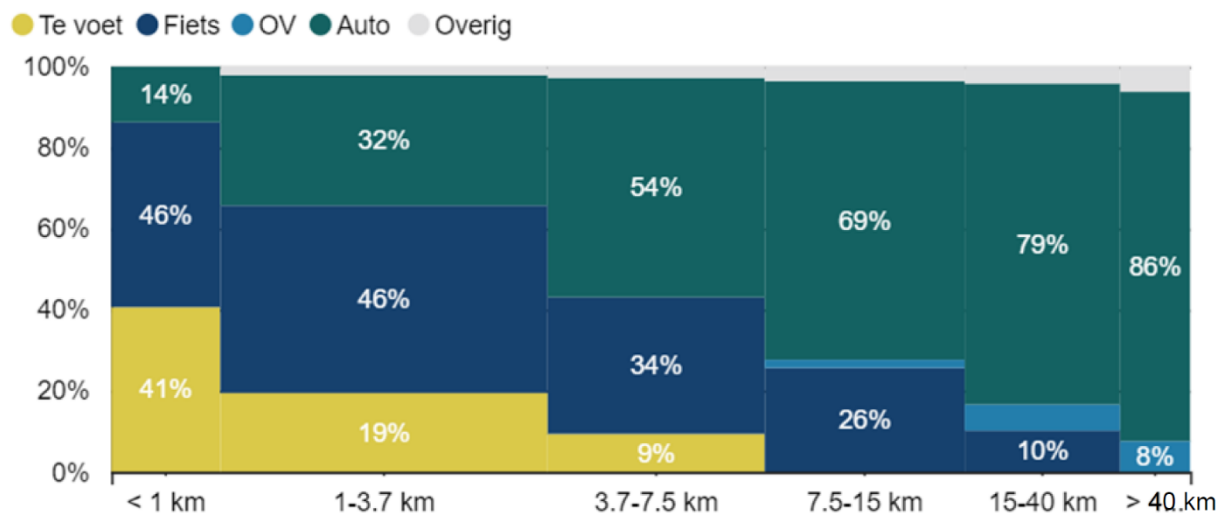
Duurzame Mobiliteit

Doelstellingen uit het programmaplan:

Vanuit het STOMP-principe zijn er vier strategische doelen geformuleerd om mobiliteit te verduurzamen:

- Het voorkomen en verminderen van verplaatsingen door bepaalde ritten niet meer te maken of bijvoorbeeld meer thuis te werken
- In regionaal verband wordt ingezet op het verkorten van verplaatsingen, zoals ov-lijnen versterken en bij haltes zogenaamde overstappunten te maken (HUB's) waar deelsystemen worden toegepast voor de "first and last mile"
- Het veranderen van verplaatsingen van auto naar voet, fiets, OV of samen rijden. De gemeente en gemeenschap moet haar gedrag gaan veranderen
- Het verschonen van verplaatsingen, bijvoorbeeld door te voorzien in een toereikende laadinfrastructuur

Bovenstaande doelen dragen bij om de CO2 uitstoot van het wegverkeer, exclusief snelwegen, te verminderen in 2030 met 49% ten opzichte van het jaar 2018.

Modal split per afstandsklasse Borne (Bron: ODin 2018-2019)

Wat hebben we in 2024 gedaan:

In 2024 is de Buurtbus omgevormd naar FlexRRreis. Deze nieuwe dienst reist op reservering tussen haltes, zonder vaste route of dienstregeling. Dit biedt reizigers de flexibiliteit om opgehaald en afgezet te worden bij haltes naar keuze.

De Provincie heeft in 2024 het Provinciaal Inpassingsplan (PIP) voor de Vloedbeltverbinding vastgesteld. Deze verbinding biedt een oplossing voor de verkeersdruk en verbetert de leefbaarheid in de kernen van Borne en Zenderen, wat een belangrijke stap is in het aanpakken van regionale verkeersproblemen.

Ook in 2024 is een plan van aanpak gestart voor de herinrichting van de oude provinciale weg N743. Dit plan richt zich op het verbeteren van de infrastructuur en het verhogen van de veiligheid. Dit zal bijdragen aan een betere doorstroming en een aangenamere rijervaring.

Er is een gedragscampagne, de Fietstas Challenge, in 2024 uitgevoerd om mensen te stimuleren vaker op de fiets naar het centrum te komen. Deelnemers werden uitgedaagd om zoveel mogelijk boodschappen in hun fietstas te vervoeren, wat hen bewust maakte van de mogelijkheden van fietstransport en hen aanmoedigde om vaker fietsend boodschappen te doen.

De snelheid in de Europastraat is in 2024 verlaagd van 50 naar 30 km/uur om de verkeersveiligheid en leefbaarheid te verbeteren. Deze aanpassing zorgt ervoor dat de openbare ruimte minder een verkeersfunctie en meer een verblijfsfunctie krijgt. Bovendien is de straat klimaatbestendig ingericht, wat bijdraagt aan een duurzamere omgeving.

In 2024 is een plan uitgewerkt om de Prins Bernhardlaan van 50 naar 30 km/uur te verlagen. Dit plan heeft als doel de leefbaarheid en veiligheid te verhogen, daarbij zal de straat klimaat adaptief ingericht worden om overlast door klimaatverandering tegen te gaan.

Het fietsnetwerk F35 binnen de bebouwde kom is in 2024 afgerond. Daarnaast is er onderzoek gedaan naar de locatie van de F35 buiten de bebouwde kom, wat heeft bevestigd dat de F35 aan de zuidkant van het spoor komt te liggen. Dit gaat zorgen voor een betere aansluiting en doorstroming voor fietsers.

In 2024 zijn nieuwe fietsstraten aangelegd om de doorstroming van fietsers te verbeteren en de veiligheid te verhogen. Deze straten zijn speciaal ontworpen om fietsers voorrang te geven en een veilige en comfortabele fietsroute te bieden.

In de wijk Bornsche maten zijn in 2024 Groene straten gerealiseerd. Parkeren is verplaatst naar koffers aan de achterkant van woningen, zodat er geen auto's meer door de straten aan de voorkant rijden. Dit draagt bij aan vergroening en een betere leefomgeving voor de bewoners.

De mobiliteitsvisie is in 2024 uitgewerkt en wordt in 2025 samen met de Omgevingsvisie officieel vastgesteld. Deze visie biedt een kader voor toekomstige mobiliteitsontwikkelingen en zorgt voor een geïntegreerde aanpak van mobiliteit en ruimtelijke ordening.

De verbetering van wegkwaliteit en het klimaat adaptief inrichten van de straten in de Spanjaardswijk zijn in 2024 afgerond. Deze verbeteringen zorgen voor een betere infrastructuur en een duurzamere leefomgeving voor de bewoners van deze wijk.

Wat gaan we in 2025 doen:

De Mobiliteitsvisie verder uitwerken in een uitvoeringsprogramma waarbij duurzame mobiliteit een hoge prioriteit heeft.

Door inzet van beleidsmedewerker Duurzame Mobiliteit de punten uit 2024 verder concretiseren. Samen met bewoners de behoefte van deelmobiliteit inzichtelijk maken en daar waar energie zit deze ook uit te rollen.

Bewoners betrekken bij gedragscampagnes om duurzame mobiliteit te bevorderen, denk daarbij aan meer lopen, fietsen, OV en delen.

Samen met ondernemers kijken hoe we medewerkers kunnen helpen om meer te gaan lopen, fietsen of het OV kunnen inzetten voor woon-werk maar ook zakelijke reizen. Daarbij kan ook deelmobiliteit een grote rol krijgen als deze ook ingezet kan worden voor bewoners.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Vanuit de CDOKE-middelen versterken we onze organisatie met een beleidsmedewerker duurzame mobiliteit.
--

Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte

Doelstellingen uit het programmaplan:

Tot 2030 wil de gemeente Borne de volgende doelen realiseren:

- Gemeente breed verminderen van de effecten van wateroverlast
- Kwetsbaarheden bij langdurige droge perioden (droogte) beter beheersbaar maken
- Zorgdragen voor een aangenaam leefklimaat in Borne (hitte)
- Beschikken over voldoende drinkwaterreserves van goede kwaliteit

Wat hebben we in 2024 gedaan:

Klimaatadaptie:

In 2024 is de herinrichting van de Prins Bernhardlaan opgepakt. Dit gebeurt in een samenwerking met duurzame mobiliteit en klimaatadaptatie. De maximale snelheid wordt verlaagd van 50km/uur naar 30km/uur, wat onder andere een versmalling van het rijvlak betekent en dit de kans biedt voor meer groen.

In 2024 is onderzoek gedaan of het haalbaar is om een vorm van riothermie te realiseren voor de Poort van Borne en Wensink-Hof, een klein gebied binnen Wensink-Zuid. Indien technisch haalbaar zal een business case uitgewerkt worden en met diverse stakeholders besproken worden. Cruciale vraag zal zijn of we als gemeente een dergelijk kleinschalige LT Warmtenet willen exploiteren of dit aan marktpartijen willen overlaten.

In 2024 is gestart met het ontwikkelen van het Integraal beleidsplan openbare ruimte (IBOR). In dit beleidsplan wordt inzicht gegeven in de cyclus en financiële impact van dagelijks beheer, onderhoud en vervanging. Onderdeel van het IBOR is een aanpak om verouderde wijken te kunnen revitaliseren door een meerjarig investeringsprogramma (MJIP).

In de Enk heeft een participatie project plaatsgevonden met bewoners. Al jarenlang hebben meerdere bewoners overlast van water bij extreme regenval. Gebied is ook volgens stresstest kwetsbaar voor wateroverlast. Samen is opgetrokken om in de groenvoorziening een ondergrondse waterbuffering te realiseren.

Tijdens de realisatie van de F35-noord hebben veel aanwonenden gehoor gegeven om mee te doen met afkoppeling op particulier terrein.

Borne heeft in 2024 weer deelgenomen aan het NK Tegelwippen, wat een verwachte bijdrage heeft aan het doel '*van grijs naar groen*' bij huishoudens. Dit vraagt ook de aandacht van inwoners voor klimaatadaptatie en heeft een stimulerend karakter. Het totaal aantal gewipte tegels is rond de 23.500. Daarnaast is de zinloze verharding in kaart gebracht in de openbare ruimte. Dit bedraagt ongeveer 10.000 vierkante meter. Komend jaar wordt gekeken of deze ruimte vergroend kan worden.

Aan de hand van de Nationale Bomennorm is het boomkroonvolume in Borne in kaart gebracht. De bomennorm gaat uit van 2,2 m3 boomkroonvolume per vierkante meter. Overall scoort Borne gemiddeld op de Bomennorm. Kijken we op buurt niveau dan zien we grotere verschillen. De Stroom Esch, het Centrum en de Bornsche Maten scoren weinig of zeer weinig qua boomkroonbedekking.

Openbare ruimte:

In 2024 zijn een aantal beleidsdocumenten (groenambitieplan, visie op spelen en bewegen in de openbare ruimte) voor beheer en inrichting van de openbare ruimte in Borne geactualiseerd. Deze beleidsdocumenten worden in samenhang met de Contourennota en Omgevingsvisie vastgesteld.

In 2024 heeft de gemeente weer bloemzaad beschikbaar gesteld voor landeigenaren om de biodiversiteit te vergroten.

In september van 2023 heeft de gemeenteraad ingestemd met het vrijgeven van het voorbereidingskrediet voor het project Wensink-Zuid fase 2-4. Met deze middelen is het voorbereiding- en planvormingstraject worden gestart. Het doel is om de buitenruimte duurzaam te vernieuwen en de wijk klimaatbestendig in te richten, zodat bewoners nu en in de toekomst prettig in hun wijk kunnen wonen. In 2024 zijn we gestart met een participatietraject om samen met alle bewoners, ondernemers en aanverwante gebiedspartners een plan te ontwikkelen voor de wijk. Hierin wordt nadrukkelijk de verbinding gezocht met andere programma's en projecten zoals Wensink-Zuid aardgasvrij en opgaven die leven binnen het sociaal domein. Een eerste product dat in 2024 is opgeleverd is een kansen – en opgaven kaart van de wijk. Dit vormt de opmaat naar een breed gedragen herinrichtingsplan voor de wijk. Maatregelen die al een directe zichtbare verbetering zijn voor de wijk en geen belemmering vormen voor de grootschalige uitvoering worden in de loop van 2024 al opgepakt en daar waar mogelijk gerealiseerd.

Wat gaan we in 2025 doen?

In 2025 bieden we het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte ter vaststelling aan de gemeenteraad aan. Hierin zijn naast financiële uitgangspunten voor het dagelijks onderhoud, groot onderhoud en de vervangingsopgave ook thema's, ambities en uitgangspunten beschreven voor de inrichting en het beheer van de openbare ruimte. Onder andere de doelen van de motie 'circulair bouwen' worden expliciet benoemd in het IBOR, om te waarborgen dat het verankerd wordt in de dagelijkse werkwijze.

In 2024 is het Boomkroonvolume in de gemeente Borne in kaart gebracht. Hieruit bleek dat de boomkroonbedekking in de wijken Stroom Esch, Centrum en Bornsche Maten weinig tot zeer weinig scoorde. In de Stroom Esch worden daarom in 2025 ongeveer 100 extra bomen geplant, in de Bornsche maten is de lage score te verklaren, omdat dit jonge aanplant betreft. In het Centrum zie je veel verstening, uitgangspunt bij herinrichting en ontwikkelingen is daarom sowieso het behoud van groen en waar mogelijk uit te breiden. Naast het huidige boomkroonvolume wil gemeente Borne graag 'tijdreizen' door het boomkroonvolume. Dit is mogelijk voor de gehele gemeente, maar de focus ligt op de wijken 't Wensink Zuid en de Bornsche Maten. Specifiek willen we graag weten hoeveel boomkroonvolume er over vijftien jaar en vijfentwintig jaar te verwachten is, zodat de opgave voor die wijken beter kan worden beoordeeld en ingeschat.

In 2025 wordt de bomenverordening herzien, behoud of verplanten is hierbij het uitgangspunt. Onderzocht wordt of het boomkroonvolume een rol kan spelen in de op te leggen compensatie in het geval van rooien.

Onderdeel van het groenambitieplan is het versterken van groenstructuren. Daarbij willen we inzetten op het verstevigen van groene corridors tussen de bebouwde kom en het buitengebied. Een doelstelling die we daarbij hebben is het verbeteren van de biodiversiteit. In 2025 willen we de huidige situatie qua Basiskwaliteit Natuur in kaart brengen voor de bebouwde kom, voor het buitengebied is hier reeds op ingezet. Om vervolgens concrete doelen te bepalen. Bij onderhoud en (her)inrichting kan op basis van deze analyse uitvoer gegeven worden aan de vergroeningsopgave met als doel biodiversiteitsherstel.

In 2025 leggen we informatie (type sloot, vegetatieklasse, talud, etc.) vast over onze bermen en sloten en daarmee brengen we in beeld hoe de water aan- en afvoer in het buitengebied via sloten is geregeld en wat de natuurwaarde is van deze sloten en bermen. Op basis van deze informatie kan onderhoud en beheer worden toegepast, met als resultaat een goed netwerk van sloten dat de kans op wateroverlast vermindert en een bijdrage levert aan de biodiversiteit.

Met regionaal samenwerkingsverband Twents waternet wordt in jaarprogramma 2025 gewerkt aan:

- Campagne voeren op de drinkwaterproblematiek in Twente;
- Nader bestuderen "nationaal plan van aanpak drinkwaterbesparing", wat kan regio Twente daarin betekenen;
- Vormgeven aan de branchestandaard Rioned personele kwetsbaarheid;
- 2025 staat landelijk update stresstesten;
- Herzien visie en strategie Twents waternet;
- Aanpak 3 sporenbeleid klimaatadaptatie (systeemanalyse, communicatie/kennis en inzicht actuele wet-/ regelgeving;
- Bijdrage gemeenten onderzoeken haalbaar kaderrichtlijn water;

In het vigerende watertakenplan worden (structurele) activiteiten opgepakt als:

- Communicatie aandacht gevraagd voor bijdrage particuliere afkoppeling;
- Afstemming dienstverleningsovereenkomst Twente milieu;
- Wijk en buurtgerichte aanpak klimaatadaptatie;

- Uitvoering geven rioolvervanging en renovaties;
- Uitvoering geven aan grondwatermonitoring en overlast;
- Omleiding afvalwaterstroming bedrijventerrein;
- Start herinrichting Pr. Bernhardlaan;

De kern Hertme kent al langere tijd overlast van hoog water in het retentiegebied Gammelkerbeek. Ook ontvangt gemeente Borne meerdere meldingen van water in de woningen, omdat het stedelijk water niet meer kan lozen op het oppervlaktewater. Met waterschap Vechtstromen wordt een onderzoek uitgevoerd naar een optimalisatie van de waterhuishouding in en rondom kern Hertme.

Ook in 2025 sluiten wij aan bij de landelijke acties: NK Tegelwippen, haal beste uit regen, Nationale Boomfeestdag en de Twentse Water Weken. Tijdens deze publiekscampagnes dragen we het belang van klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel uit.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Vanuit de CDOKE-middelen wordt in 2025 versterking gezocht op de uitvoering van het beleidsveld klimaatadaptatie, groen en afval.

Voor dit deelthema wordt vanuit het Programma € 5.000 besteed voor onderzoek naar het toekomstig boomkroonvolume.

Natuur en Landbouw

Doelstellingen uit het programmaplan:

De scope van het PPLG in de gebiedsprogramma's is geformuleerd via een aantal doelen voor 2030:

- De biodiversiteit in het buitengebied van Borne is versterkt. Doelstelling is om toe te werken naar de 'Basiskwaliteit Natuur' (de Basiskwaliteit Natuur is op orde als de voor dat landschap karakteristieke en algemene soorten algemeen zijn en blijven)
- De stikstofuitstoot van landbouwactiviteit is teruggebracht (in overeenstemming met de landelijke en provinciale doelstellingen)
- De wateropgave in het buitengebied van Borne is, samen met het waterschap, in overeenstemming met de Kader Richtlijn Water (KRW) voor 2027 uitgevoerd
- Landbouwbedrijven in Borne zijn waar mogelijk en noodzakelijk getransformeerd naar de principes van de duurzame landbouw. Dit draagt tevens bij aan de (sociale) leefbaarheid van het platteland

Wat hebben we in 2024 gedaan:

De provincie Overijssel heeft uitvoering gegeven aan het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG). Het PPLG is vormgegeven in zes deelgebieden. Borne is onderdeel van de gebiedssamenwerking Zuidoost Twente (Hengelo, Enschede, Hof van Twente, Haaksbergen en Borne). Vanuit deze gebiedssamenwerking is er gewerkt aan een governance model (proeftuin PPLG) en aan gezamenlijke visie en gebiedsagenda. Deze is nu in concept gereed maar mede als gevolg van nieuw kabinetsbeleid (o.a. schrappen NPLG en transitiefonds) is er nog geen zicht op vaststelling van de visie en agenda.

Verder is er in het kader van de IBP-pilot 'transitie Groene Poort' gewerkt aan een gebiedsagenda voor Borne. Hierin is overzichtelijk gemaakt wat er per gebied speelt en welke opgaven er zijn. Deze gebiedsagenda moet nog nader worden uitgewerkt. Op basis van de in 2023 gevoerde

'keukentafelgesprekken' met agrariërs is er in 2024 ook een eerste aanzet gemaakt voor een lokale 'boerenraad' (werkgroep van agrariërs). Onderwerpen die in 2024 in gang zijn gezet:

- Er is een Vrijwillig Kavelruilproject opgestart. Dit proces heeft vooral een betere verbinding met het grondaankoopproces van de Vloedbeltverbinding opgeleverd.
- Er is o.a. een informatiebijeenkomst georganiseerd waarbij het gemeentelijk beleid voor VAB en RvR is toegelicht.
- Er zijn enkele erftransities in procedure gebracht. Met Twickel is er afstemming over de plannen voor het realiseren van het Herenboerenproject (biologisch);
- Onderdelen van het Landgoedversterkingsplan Weleveld 2023 zijn in procedure gebracht (o.a. aanleg laan, bos en een RvR project)
- Er is beleid vastgesteld voor kleine erfwindmolens en het beleid voor (kleine) zonnevelden is in procedure gebracht
- In samenwerking met de Provincie is er een gebiedsproces opgestart voor (mogelijke) vrijwillige investeringen in het landschap rondom de Vloedbeltverbinding (landschappelijke inrichting buiten de scope van de Vloedbeltverbinding)

Wat gaan we in 2025 doen:

Als gevolg van het Rijksbeleid is het nog onduidelijk in hoeverre de Provincie Overijssel de gebiedsgerichte aanpak (o.a gebied samenwerking ZOT) verder gaat vormgeven. In ieder geval is de 'gebiedstransitie Groene Poort' nog in beeld als zogenoemd (PPLG)koploperproject. Momenteel is nog onduidelijk of alle 36 provinciale 'koploperprojecten' een vervolg kunnen krijgen maar de huidige stand van zaken (11-2024) is dat er in 2025 nog kan worden ingezet op de volgende processen:

Informatiebijeenkomsten (o.a. externe begeleiding):

- Watersessie i.s.m. provincie en Waterschap (incl. voorbereiding en evaluatie)
- Natuursessie i.s.m. Provincie, Landschap Overijssel, SGBDO en Agrarische Collectieven (incl. voorbereiding en evaluatie).

Verdere verkenning gebiedsorganisatie en gebiedsagenda: Keukentafelgesprekken, bijeenkomsten werkgroep landbouw en bijeenkomsten klankbordgroep met o.a. dorpsraden

Gebiedsanalyse i.s.m. provincie (opgaven in beeld, GIS, landschap)

Verkenning van mogelijke gezamenlijk visievorming i.s.m. Twickel voor het deelgebied 'de Kluft – Azelerbeek'.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

De financiële inzet voor het deelthema natuur en landbouw was oorspronkelijk bedacht binnen de verwachte middelen via het PPLG. Nu dit niet voldoende beschikbaar komt is het tijd voor heroverweging.

In 2025 wordt de inzet van een gebiedsregisseur onderzocht. Vanuit dit programma duurzaamheid wordt voorgesteld om hiervoor een bijdrage van € 50.000 te reserveren.

Voorbeeldfunctie

Doelstellingen uit het programmaplan:

Tot 2030 is voor de duurzame gemeente met een voorbeeldfunctie een aantal doelen vastgesteld:

- De gemeente geeft het goede voorbeeld door haar bedrijfsvoering te verduurzamen
- Gemeentelijk vastgoed heeft minimaal label C
- Inwoners zijn bewust en geactiveerd

Inkoop

Wat hebben we in 2024 gedaan:

We hebben de mogelijkheden onderzocht om de duurzame doelstellingen beter te integreren in ons inkoopproces en zijn ook aangesloten bij de regionale werkgroep Circulaire economie.

Wat gaan we in 2025 doen:

- Meer bewustzijn creëren bij de budgethouders dat inkoop een middel is om de duurzame doelstellingen van gemeente Borne te realiseren
- Aansluiten bij het Manifest Maatschappelijk Verantwoord Opdrachtgeven en Inkopen (MVOI) en een MVOI Actieplan met concrete doelen en ambities opstellen. Vanwege beperkte capaciteit bij de gemeente Borne is het voorstel om hierop tijdelijk in te huren. Door het aansluiten bij het MVOI wordt het inkoopproces verder verduurzaamt. Hierbij wordt ook gekeken hoe invulling gegeven kan worden voor de motie van de raad over circulair bouwen.

Vastgoed

Gemeenten hebben een voorbeeldfunctie als het gaat om het verduurzamen van vastgoed. In de sectortafel gebouwde omgeving is de ambitie voor gemeente vastgelegd om in 2050 een energie neutrale vastgoedportefeuille te bezitten. Hoofddoel is het bereiken van 95% CO2 reductie in Nederland in 2050 ten opzichte van 1990, met als tussendoel streven naar 55% CO2 reductie in 2030. De portefeuille routekaarten zijn een instrument om de regie op het vraagstuk verduurzaming van het eigen maatschappelijke vastgoed te houden.

Wat hebben we in 2024 gedaan:

Vanuit de gemeente Borne was het doel om in 2024 duurzaamheidsambities te vertalen naar vastgoedbeleid. Dit heeft inzicht gegeven in de financiële opgave en de verduurzamingsdoelstellingen.

Wat gaan we in 2025 doen:

In 2025 bieden we het vastgoedbeleid aan de raad aan ter vaststelling.

Met vastgoedinspecties (op basis van Nen 2767) en met een methodiek voor het waarde gestuurd in stand houden van fysieke assets in de gebouwde omgeving (Nen 8026) brengen we de huidige stand van de vastgoedportefeuille in beeld. Ook de energielabels van de panden actualiseren we. Met het hiermee verkregen inzicht kunnen we op basis van het vastgoedbeleid een routeplan maken voor de verduurzaming van ons eigen vastgoed.

Wij gaan ook de kansen onderzoeken binnen de vastgoedplannen van de gemeente om invulling te geven aan de motie betreffende circulaire bouw. De doelen voor circulariteit zijn ook meegegeven aan Ryse, het adviesbureau wat ons ondersteunt bij het onderzoek naar de scenario's voor de herontwikkeling van het Rheineplein 1.

Hoeveel middelen uit het Programma Duurzaamheid zetten we hierop in:

Voor het routeplan en de onderzoekskosten voor de verduurzaming van het eigen vastgoed is vanuit het programma duurzaamheid € 25.000 beschikbaar.

Programmaorganisatie

Wat hebben we in 2024 gedaan:

In 2024 zijn we gestart met de versterking van de ambtelijke capaciteit om uitvoering te kunnen geven aan de doelstellingen uit het Programmaplan Duurzaamheid. We hebben 1,5 fte aan trainees geworven om voor de periode van een jaar ons te ondersteunen bij allerlei werkzaamheden, maar ook om bijvoorbeeld specifiek meer inzet te kunnen plegen op het onderwerp circulaire economie.

Daarnaast zijn we gestart met de werving van de beleidsmedewerker duurzame mobiliteit en hernieuwde invulling en uitbreiding van de beleidsadviseurs duurzaamheid. Door de interne organisatieaanpassing is dit minder voorspoedig verlopen dan gepland.

Wat gaan we in 2025 doen:

In 2025 ligt de focus wederom op de versterking van de ambtelijke capaciteit om de organisatie voor de uitvoering van de doelstellingen op duurzaamheid nog meer op orde te krijgen. De beleidsmedewerker duurzame mobiliteit en de beleidsadviseurs duurzaamheid starten in Q1 van 2025.

Daarnaast wordt gestart met werven van een beleidsmedewerker op het gebied van klimaatadaptatie, afval en groen.

De versterking van de organisatie wordt bekostigd uit de daarvoor bestemde CDOKE-middelen.

Overzicht van de CDOKE-middelen (2023-2024-2025):

Totale herziene beschikking i.v.m. inflatiecorrectie €1.702.318

CDOKE uitgaven 2023 € 147.843

CDOKE uitgaven 2024 € 430.000

Beoogde uitgaven 2025 € 550.000:

- Projectmanager energietransitie(1fte)
- Beleidsadviseur duurzaamheid (1fte)
- Beleidsadviseur duurzaamheid (1fte, maart t/m dec)
- Beleidsmedewerker duurzame mobiliteit (1fte)
- Beleidsmedewerker klimaatadaptatie, afval en groen (1 fte, nog werven)
- Communicatieconsulent (1/4 fte)
- Trainees duurzaamheid (1,5 fte, jan/feb)

In de verschillende deelthema's zijn de middelen opgenomen om de capaciteit structureel te intensiveren.

Daarnaast wordt een deel van deze middelen incidenteel ingezet ter ondersteuning van de werkzaamheden, zoals bijvoorbeeld Wijk van Nu t.b.v. de WUP Wensink-Zuid.

Monitoring

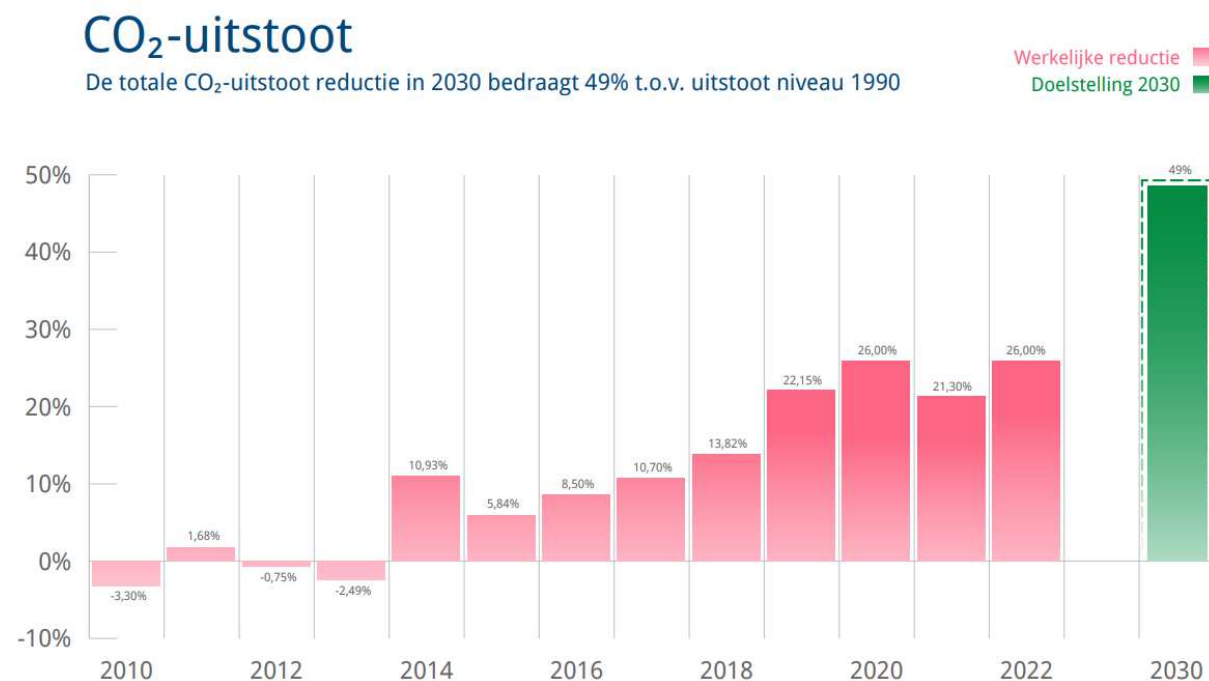
Omdat het Programmaplan Duurzaamheid in het najaar van 2023 is vastgesteld en dit het tweede uitvoeringsplan is, wordt in dit hoofdstuk een aantal, elk jaar bijgewerkte, indicatoren gepresenteerd. Daardoor maken we inzichtelijk hoe de gemeente Borne voortgang boekt op de doelstellingen. Maar we brengen ook in beeld hoe de gemeente Borne zich verhoudt tot andere gemeenten. Deze gegevens geven het inzicht of er al resultaten zichtbaar zijn in de data, waar de focus op de werkzaamheden moet liggen, en of bijsturen daarop noodzakelijk is.

Voortgang en resultaten wordt zo goed mogelijk bewaakt; via reeds bestaande monitoringsinstrumenten worden indicatoren die van belang zijn voor het programma duurzaamheid hieronder gepresenteerd. We gebruiken hiervoor een aantal (landelijk toegepaste) indicatoren vanuit de nationale klimaatmonitor. Deze indicatoren zijn ook te vinden op de website www.energievanborne.nl.

Naast ons eigen monitoringsplatform gebruiken we www.waarstaatjegemeente.nl, om een beeld te krijgen hoe Borne het doet in vergelijking met het Nederlandse gemiddelde en/of zich verhoudt tot andere gemeenten.

In de onderstaande afbeeldingen zijn verschillende indicatoren weergegeven die de huidige situatie en doelstellingen presenteren. Deze data zijn helaas soms niet actueel, maar brengen de trends wel voldoende in beeld.

Daarnaast zijn deze afbeeldingen en statistieken, inclusief een terugblik, verwerkt in een infographic.

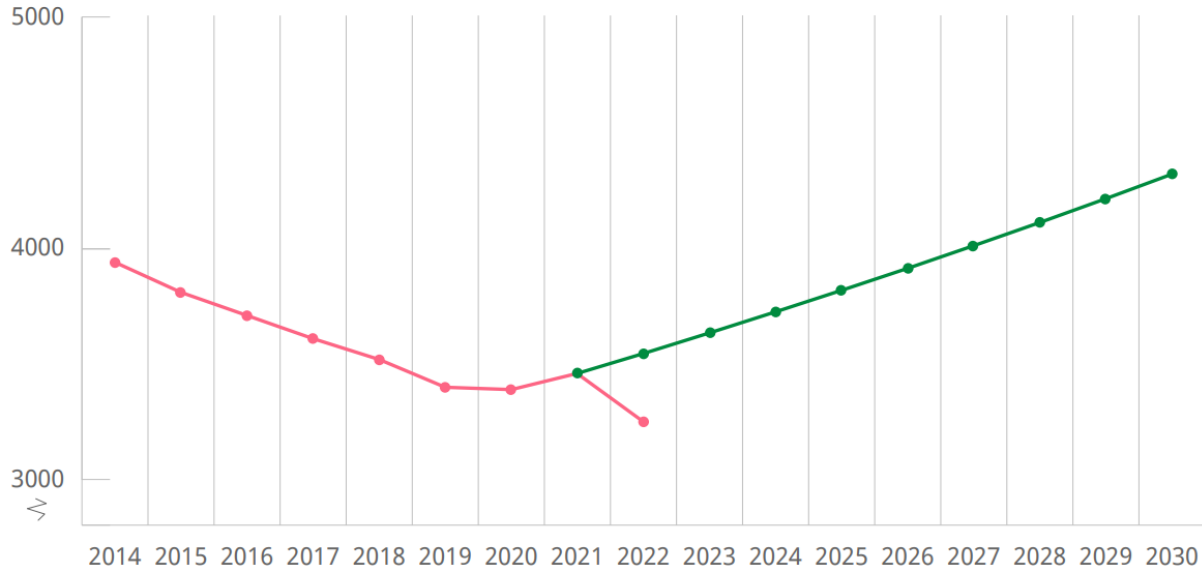

Borne heeft zich op dit moment gecommitteerd om de CO₂ uitstoot in 2030 te beperken tot 49% (t.o.v. 1990), zoals is opgenomen in het nationaal klimaatakkoord. Vanaf het meetjaar 2022 moeten wij nog 23% CO₂ uitstoot meer reduceren om de doelstelling te behalen.

Elektriciteitsverbruik

De netto groei van het gemiddelde elektriciteitsverbruik, is vanaf 2021 maximaal 2.5% per jaar* - Koopwoningen

Werkelijke groei ■
Doelstelling ■

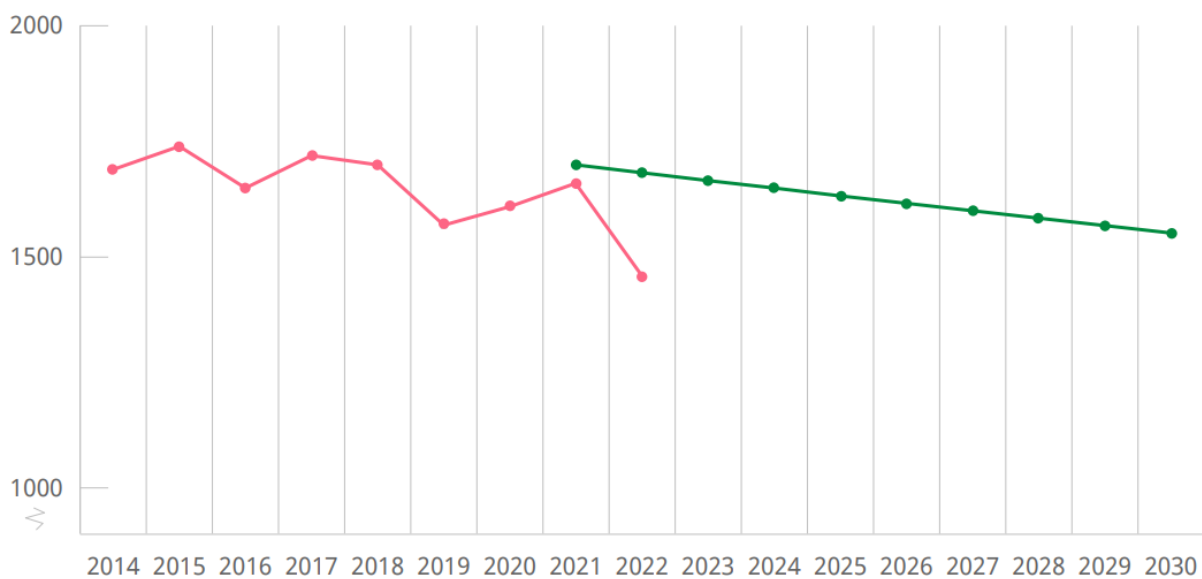
**Dit doel is vastgesteld in de Energievisie van 2021*

Binnen de RES Twente is de aanname gedaan dat de vraag naar elektriciteit omhooggaat met 2,5% per jaar. Voor de verduurzaming is in sommige gevallen meer elektriciteit nodig, bijv. Door toename van elektrische voertuigen, warmtepompen, etc. Het vermoeden bestaat dat het elektriciteitsverbruik verder gedaald is door de hoge energietarieven.

Aardgasverbruik

De netto daling van het gemiddelde aardgasverbruik van woningen met aardgasaansluiting, is vanaf 2021 minimaal 1% per jaar*

Werkelijke groei ■
Doelstelling ■

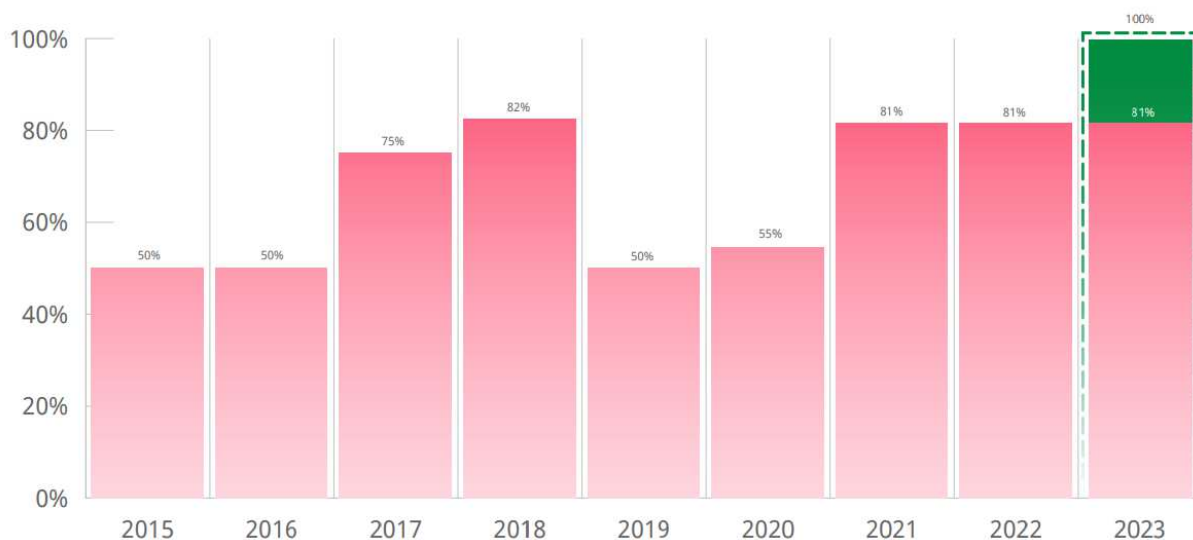

**Dit doel is vastgesteld in de Energievisie van 2021*

Minimaal energielabel C

Kantoorpanden met als hoofdfunctie een kantooractiviteit, in 2023 minimaal label C.

Werkelijk aandeel energielabel C ■
Doelstelling 2023 ■

Het doel dat in 2023 alle kantoorpanden minimaal energielabel C hebben is niet behaald, in 2023 hadden nog 19% van de panden een lager energielabel of geen energielabel.

Verduurzaming warmtevraag

In 2030 is 20% van de warmtevraag in Borne verduurzaamd

Werkelijk ■
Doelstelling 2030 ■

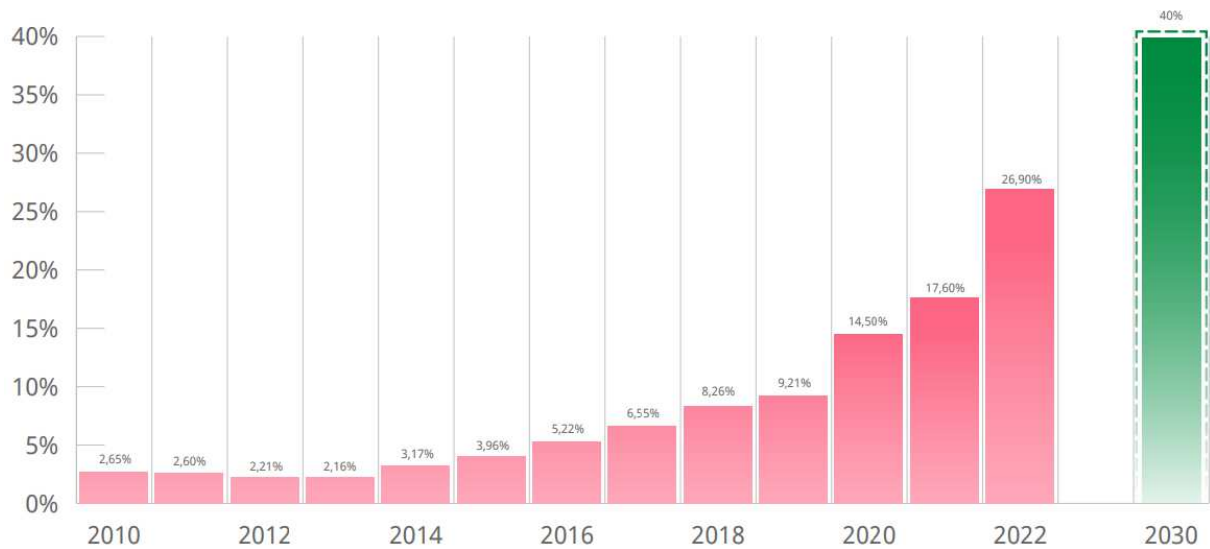

Op dit moment kijken wij middels wijkuitvoeringsplannen per wijk hoe er van het aardgas afgekomen kan worden, reeds is er een start gemaakt in de eerste wijk, Wensink-Zuid.

Verduurzaming elektriciteitsvraag

In 2030 is 40% van de elektriciteitsvraag duurzaam

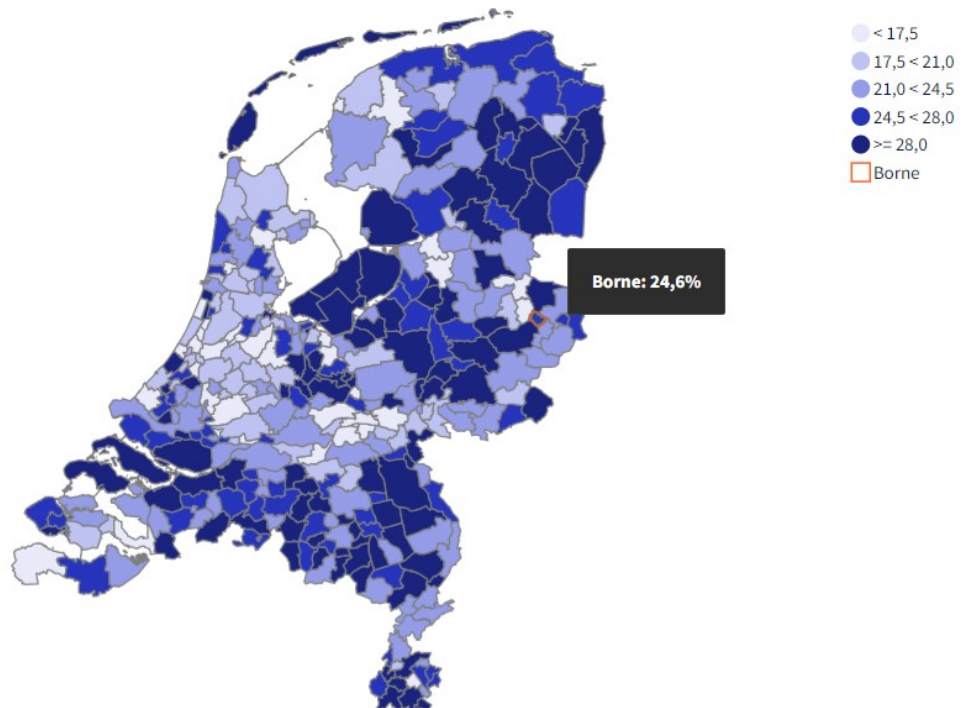
Werkelijk ■
Doelstelling 2030 ■

Borne is op de goede weg om het doel in 2030 te behalen. De (grootschalige) opwek van duurzame energie kan nog sterk toenemen door bijvoorbeeld zonnepanelen en meer 'zon op dak'.

Oppervlakte openbare groene ruimtes

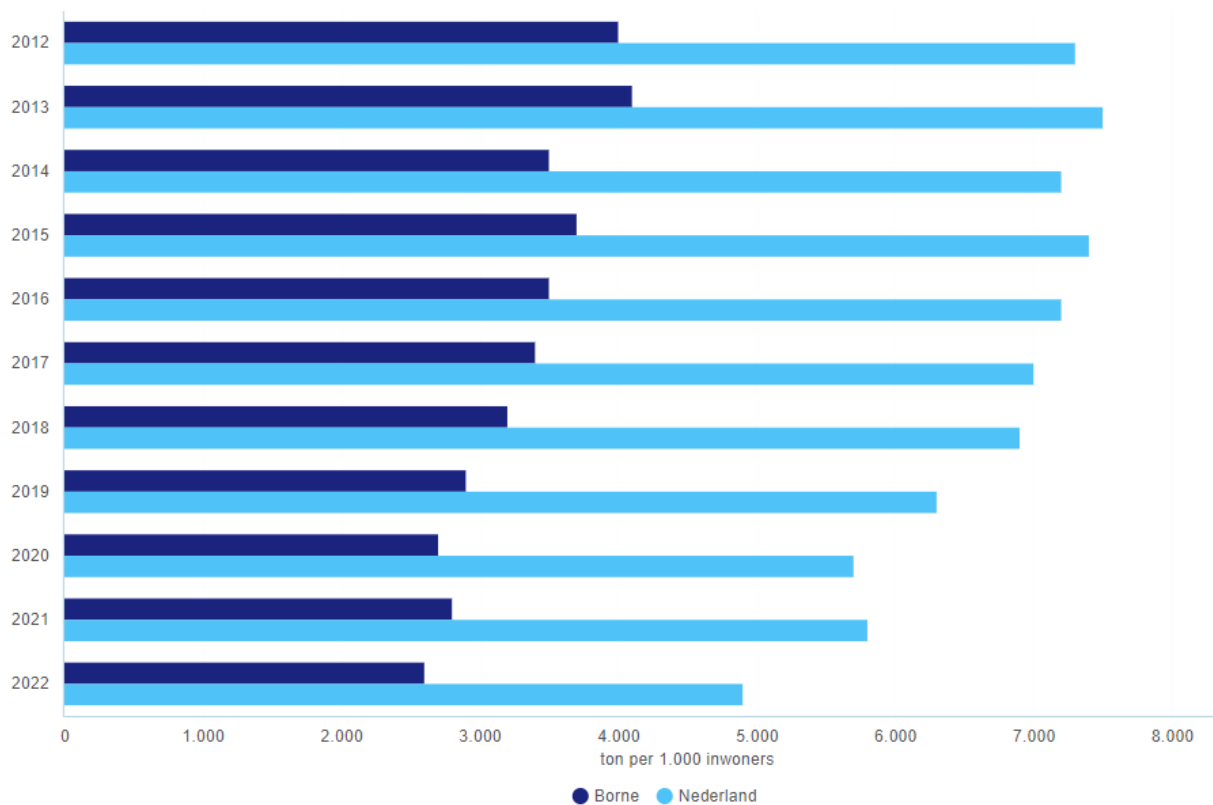
Gemeenten, %

Klimaat-effectatlas | 2021

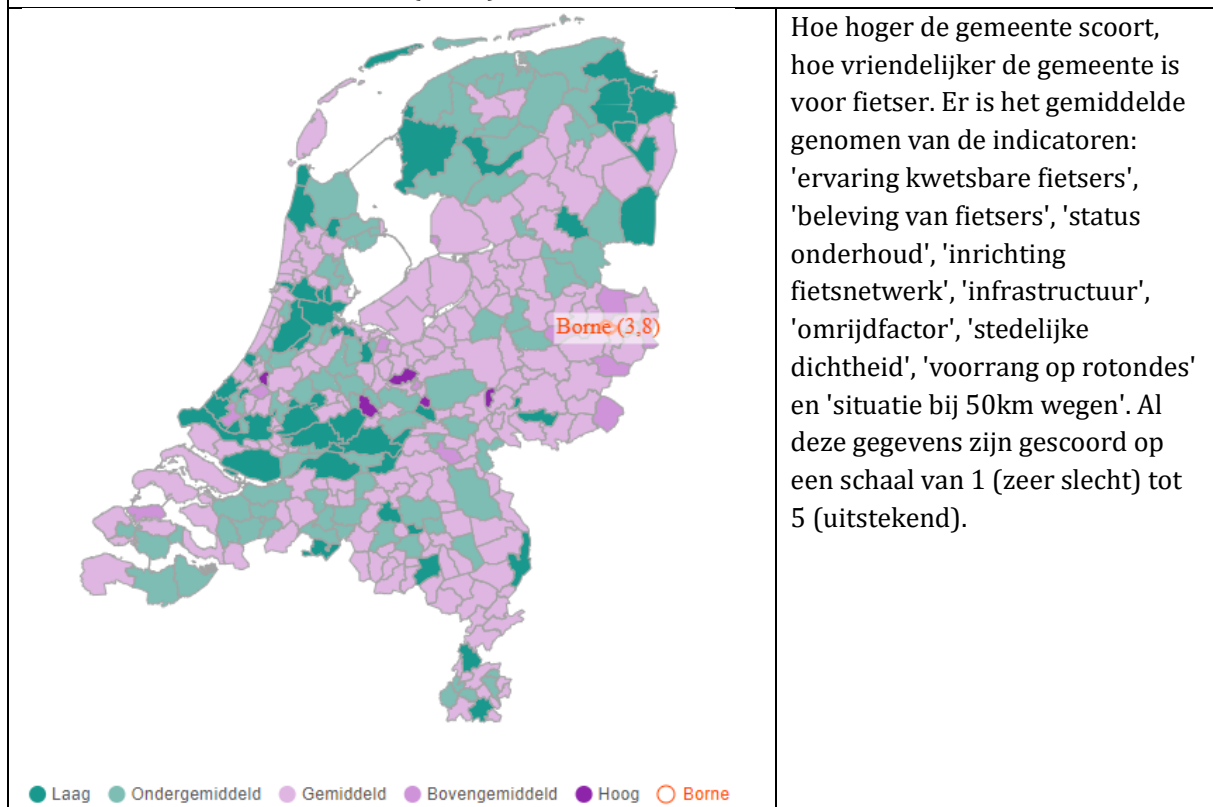
Hier is het percentage van bomen en laag groen in verhouding tot de totale oppervlakte van de openbare ruimte (zonder agrarisch) bedoeld.

CO2-uitstoot autoverkeer - Borne, ton per 1.000 inwoners

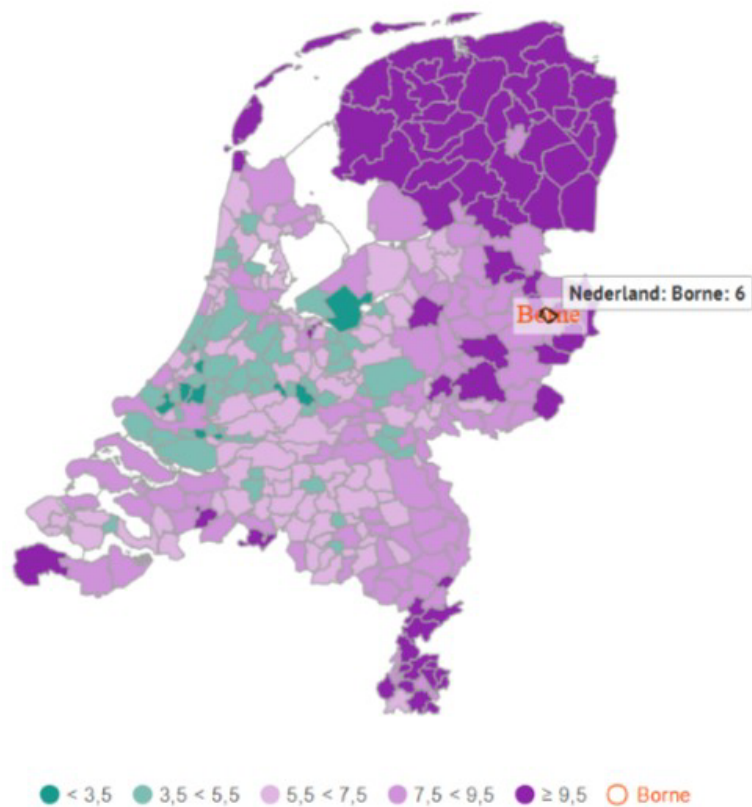

RWS-Klimaatmonitor

Fietsstad: totaalscore - Borne (2024)

Risico energiearmoede - Borne, % huishoudens

Hier is te zien dat 6 procent van de huishoudens in onze gemeente risico heeft op energiearmoede. Energiearmoede wordt geprobeerd om te voorkomen door verschillende maatregelen waaronder de subsidiemogelijkheden in het NIP of de inzet van energiecoaches en fixers.

Samenwerking

De opgave van verduurzaming wordt samen met de inwoners, organisaties en bedrijven aangeaan. Communicatie is gericht op de bewustwording voor de verduurzaming. En participatie is gericht op de motivatie om gezamenlijk te komen tot een duurzame leefomgeving.

Als gemeente proberen we onze inwoners te ondersteunen. Dit komt op verschillende manier tot uiting. Hieronder beschrijven we enkele voorbeelden:

- DiBo: we ondersteunen de stichting Duurzame initiatieven Borne die op haar beurt een goed netwerk van energiecoaches en fixers heeft om inwoners te ondersteunen bij het verduurzamen van hun woning. In 2024 hebben we een meerjarige overeenkomst met hen getekend zodat zij hun taken nog meer kunnen intensiveren en uitvoeren;
- We ondersteunen de wijkaanpak om de verschillende wijken in Borne van het aardgas af te krijgen;
- We zetten in op een duidelijke en helpvolle websites www.energievanborne.nl en <https://energieloketten.nl/borne> waarmee we onze inwoners zoveel mogelijk van informatie voorzien;
- We ondersteunen het energieloket;
- We stimuleren onze inwoners door hun mobiliteitsbewegingen te verminderen of een duurzaam alternatief te gebruiken. In 2024 hebben we de F35 binnen de bebouwde kom af, en we gaan campagnes uitrollen die met name het fietsgebruik stimuleren.
- We betrekken inwoners bij het vergroenen en klimaatadaptief maken van hun omgeving. In 2024 is gericht op het vergroten van de bewustwording om het leefklimaat nog aangener te maken bij de veranderende weersomstandigheden. Samen met Twents waternet werd deelname NK-tegelwippen gestimuleerd en wordt uitvoering gegeven aan de Twentse waterweken, dit zal na een goed jaar door blijven gaan. Gemeentelijk wordt samen met inwoners afkoppel – en duurzaamheidsplannen ontwikkeld, waaronder Pr. Bernhardlaan;
- In 2025 wordt ingezet op het verbeteren van de effectiviteit en efficiency in regionale samenwerkingsprojecten in RES verband
- We zijn in gesprek met onze agrariërs om de landbouwtransitie gezamenlijk vorm te geven. In 2025 verkennen we de gebiedsorganisatie en gebiedsagenda verder.

Begroting 2025

In het onderstaande overzicht is de beoogde inzet van financiële middelen voor de jaarschijf 2025 weergegeven, die gebruikt wordt om de deelthema's uitvoering te geven. De totaal benodigde middelen zijn passend binnen de middelen uit de meerjarige begroting die in het Programmaplan Duurzaamheid vastgesteld is.

Beoogde inzet 2025 (overig):

		Wat gaan we doen?	
Energie			
Opwek duurzame energie			€ 65.000,00
Grootschalige opwek	Toetsing en begeleiding initiatieven		€ 25.000,00
Energyhub	Stimuleren, onderzoeken en advies		€ 25.000,00
Netverzwaring	Stimuleren, onderzoeken en advies		€ 15.000,00
Warmtetransitie			€ 160.000,00
WUP/wijkaanpak (incl overhead)	Projectbegeleiding/ondersteuning		€ 100.000,00
WUP/wijkaanpak Wensink Zuid	Opstellen plan		€ 50.000,00
Riothermie	Haalbaarheidsonderzoek		€ 10.000,00
Energiebesparing			€ 186.500,00
Energie-loket (Duurzaam bouwloket)	Platform		€ 20.000,00
Duurzaam woning lening	Beschikbaar budget promotie		€ 6.500,00
Samenwerkingsovereenkomst DiBo	Coördinatie, uitvoeringsbudget		€ 125.000,00
Soorten Management Plan	Opstellen plan		€ 35.000,00
Regionale samenwerking			€ 55.000,00
Duurzaamheidsroute A35	Bijdrage opstellen plan		€ 7.500,00
VTH Energie	Bijdrage ODT		€ 15.000,00
Samenwerking MDA en Onder Twente	Stimuleren, onderzoeken en advies		€ 7.500,00
Regionaal Warmtebedrijf	Verkenning		€ 25.000,00
Communicatie/participatie			€ 10.000,00
Energie van Borne	Communicatieplatform		€ 10.000,00
Circulaire economie			
Initiëren lokale initiatieven			€ 20.000,00
Duurzame mobiliteit			
Klimaatadaptatie, inrichting en beheer openbare ruimte			
Onderzoek toekomstig boomkroonvolume			€ 5.000,00
Natuur en Landbouw			
Reservering gebiedsregisseur			€ 50.000,00
Voorbeeldfunctie			
Meerjarenplan (verduurzaming) vastgoed	Opstellen plan en onderzoekskosten		€ 45.000,00
			€ 576.500,00